

riorističke i tendenciozne postavke koje daju pojednostavljenu i krivu sliku tih procesa. Nadalje, autor je ukazao da uobičajeni termini druga kolonizacija ili druga selidba nisu najprikladniji, odnosno da ne odgovaraju procesima brojnih permanentnih selidba Hrvata koji tijekom mnogih stoljeća iz raznih naših krajeva dolaze u Istru. Ovom radu autor je priložio nekoliko dokumenata iz rukopisne zbirke originala: prijepisa Kanonika Jurja Korenica iz 18. st.

Antonio Borme izložio je problem *Il gruppo etnico italiano dell'Istria e di Fiume alla luce della questione nazionale*. Iznašajući položaj, značajku i ulogu te grupe u suvremenom istarskom društvu, Borme se založio za odvažan pristup brojnim neriješenim problemima kao preduvjetu njena opstanaka i otvaranja perspektiva njezina neometanog razvoja.

Isti je autor napisao i članak *Un Parini poco sconosciuto e alcuni interessanti giudizi critici della sua opera*.

Bogdana Jelača je u napisu *O saobraćaju u Istri* iznijela podatke o cestovnim i željezničkim prometnicama i njihovoj opterećenosti, te o pomorskom i zračnom prometu.

MATKO LAGINJA, »ISTRANOM, KNJIŽEVNA OSTAVŠTINA«

Priredio: Ive Jelenović.

Izdanje: Dometi MH — Čakavski sabor, Rijeka 1970.

O nekim velikanima iz novije prošlosti Istre i Kvarnerskih otoka znamo dosta, tako nam se čini, ali, s druge strane, zapravo malo o njima znamo; naime, nekako smo podredili pojedine osobe »masi«, podredili smo proučavanje života i rada pojedinih istaknutih političkih, kulturnih i gospodarskih radnika proučavanju »širih slojeva« naroda koji nam, na žalost, nisu postali tak-

Člankom *Družba sv. Ćirila i Metodaja za Istru*, Franjo Lajoš je obilježio 75. obljetnicu njena osnivanja. Uloga te družbe u utemeljenju hrvatskog školstva u Istri, stavlja je u red prvorazrednih čimbenika kulturnog i političkog osvješćivanja istarskih Hrvata pa je i ovaj prilog osvjetljavanja povijesti te družbe koristan pleoaje za nastavak prekinutog procesa konstituiranja hrvatske nacionalne svijesti u Istri na novim temeljima i novim uvjetima.

Uredništvo je s pravom u ovaj zbornik uvrstilo diplomsku radnju Milke Krbavčić: *Ročki govor* »iako se autor koristio nekim postojećim priložima o problematici istarskih govora, unio je u radnju niz primjera i korisnih zapažanja o govoru Raštine, do sada nedovoljno istraženom i objašnjenom u jezičnoj literaturi«.

Marija Tomljenović opisala je život *Ruđera Josipa Boškovića* i svestranost njegova stvaralačkog opusa.

Na kraju, uz pohvalu kolektivnu Pedagoške akademije u Puli što se odvažio na ovakav pothvat, izražavamo nadu i želju da će tu djelatnost nastaviti.

Nikola Crnković

vim usiljenim i jednostranim pristupima previše bliski. To se zbilo i s Matkom Laginjom, iako je — u odnosu npr. na Dinka Vitezića, Dinka Trinajstića, Antu Dukića, Andriju Stangera i tolike druge — još i dobro prošao. No, ipak, uobičajeno je u nas gledati u Matku Laginji samo političara, prvenstveno člana porečkog Istarskog sabora, bečkog Carevinskog vijeća austrijske pole monarhije Habsburgovaca, zagrebačkog Narodnog vijeća Države SHS, beogradskog Privremenog narodnog predstavništva Kraljevine SHS, bana Hrvatske i Slavonije, itd. Nekako ne uočavamo i druge mnogostrane Laginjine

aktivnosti — na gospodarskom, prosvjetnom, tiskarskom i drugom području, koje ga — sve zajedno — svrstavaju u red najistaknutijih preporoditelja Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka. Kod nas se zanemaruje njegovo književno stvaralaštvo, iako ono sačinjava ne mali dio Laginjina životnog opusa. Ovaj su propust pravodobno uočili riječki »Dometi« Matice hrvatske, koji su — u suradnji sa žminjskim Čakavskim saborom — pretiskali gotovo cjelokupnu Laginjina književnu ostavštinu; tekstovi su, zatim, izašli i u knjizi, trećoj po redu, u »Zavičajnoj biblioteci«, čiji je urednik Matej Jeličić. Na ovaj su se način oba izdavača, istodobno, dostojno odužili uspomeni Laginje u povodu četrdesete obljetnice njegove smrti.

Za tisak je ovo izdanje priredio prof. Ive Jelenović, poznati naš Bodul iz Dobrinjštine. Popratio ga je lijepim pogovorom (»Književna djela Matka Laginje«), bilješkama i tumačem dansa već slabije poznatih izraza.

Kroz ovo smo izdanje, zapravo, otkrili Matka Laginju — susreli smo se s čuvenom pjesom »Istranom«, s »Basnama« (Laginja ih je objavio 1876. u Kraljevicu), s »Istarskim pričicama« (objavio ih je Šenoa 1879/80. u svojem »Viencu«), s komedijom »Šilo za ognjilo« (nastala je 1881.).

U ovoj bilješci nije mjesto podrobnije analize tih djela; međutim, potrebno je, ipak, upozoriti na neke detalje.

Prof. Jelenović ističe da je za pretiskivanje izabrao »samo književna Laginjina djela«, međutim, stvar je raspre nisu li neki od tih radova i »obični« politički spisi. Pri tome prvenstveno mislim na pjesmu »Istranom«, objavljenu u drugom i posljednjem svesku Ravnikova kalendara »Istran« za 1870. godinu; ona je, zapravo, u stihovima napisan politički program mladih istarskih pravaša koji su se njime početkom 70-ih godina XIX stoljeća usudili javno suprotstaviti biskupu Jurju Dobrili i ostalim tadašnjim pristalicama Strossmayerovog jugoslavenstva. Možda bi se moglo pri-

govoriti i »minimalnim jezičnim izmjenama«, što ih je prof. Jelenović proveo u skladu, valjda, sa sadašnjim jezičnim zakonima (?). Ne znam zašto je trebalo npr. »nu« prevesti u »no«, »Rieka« u »Rijeka«, »poviestničar« u »povjesničar«, »mužki« u »muški«, »u naših selih« u »našim selima«, itd. (kako stoji u pogovoru), kao da nisu razumljivi sadašnjim generacijama čitatelja Laginjinih tekstova, Nailazi se i na — vjerojatno greške redaktora a ne priređivača, kao npr. u tvrdnji »Kastavska je općina u nacionalnom i kulturnom pogledu uvijek bila najnaprednija u Istri. Za njom je slijedila krčka općina« (str. 144); ovdje se, vjerojatno, misli na cijeli otok Krk, a ne samo na općinu grada Krka, jer je u to doba na otoku Krku bilo više općina, a sama krčka općina nije se ipak toliko isticala u odnosu na druge. Matko Baštijan se nije potpisivao tako, već kao Mate Bastian, nije »očita greška« niti »Beršec« umjesto »Berseč« odnosno »Brseč«, jer i danas mnogi tako zovu ovo mjesto, nije Laginjina greška niti »Mljetci« umjesto »Mleci«. Protivan sam takvim prijevodima tekstova velikana iz prošlosti bilo kojeg naroda na, nekakav, »suvremeniji« jezik, osim, dakako, onih koji su zaista nerazumljivi današnjem čovjeku (osim stručnjaku), a to Laginjini tekstovi zaista nisu.

Bez obzira na spomenute ili eventualno druge primjedbe, izdanje »Istranom« prvi put u nas u cjelini otkriva Laginju našoj široj javnosti kao jednog od najznačajnijih pisaca ne samo Istre već i čitave Zapadne Hrvatske; zbog toga pripada Ivi Jelenoviću veliko priznanje na trudu da prikupi, sredi, priredi za objavljivanje Laginjine tekstove. Oni dokazuju — kao i uvrštenje Laginjino u poznatu »Korablju začinjavca« istog izdavača — da je Laginja pisac radova koji imaju zaista veću književnu vrijednost. Nadajmo se da će »Dometi« Matice hrvatske u Rijeci i Čakavski sabor u Žminju za nas ponovno otkriti još kojeg stvaraoca Laginjine vrijednosti i značenja.

Petar Strčić

**Spomenica
gimnazije »Čedo Žic«
u K r k u
1921 - 1971**

**K R K
1971**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 3

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ

PETAR STRČIĆ (glavni urednik)

RIKARD ŽIĆ

RUDOLF ŽIĆ

Urednik ovog sveska:

FRANJO MATEJČIĆ

Slika na koricama:

ANTON DEPOPE (Motiv grba grada Krka)